

Het strekt hem zeker tot eer althans hierin volkomen te zijn geslaagd.

De technische mogelijkheden heeft Van T. alle met een soort voorhistorische zorg onderzocht. De tjantingtechniek verwerpt hij zoo goed als geheel ten behoeve van de veel snellere werkwijze met het penseel. Maar daarmee verandert ook heelemaal het karakter van de batik en het kan niet worden ontkend: deze krijgt hier en daar wel iets chabloneachtigs.

Evenmin schroomt de batikker zijn kleuren, waar dat noodzakelijk blijkt, direct met het penseel op doek te brengen, soms ook worden bepaalde vakken met een randje was ingedijkt en kunnen meerdere kleuren tegelijk worden opgebracht.

Blijkt de lap, na het uitspoelen van de was, nog niet gebonden genoeg, dan wordt om de tonaliteit te verhoogen een fijne of grovere craquelure aangebracht, teneinde de stemming te verhoogen!

Maar nooit ofte nimmer is het volgens den batikker een speculeeren op het toeval, zelfs de oogenschijnlijk weifelende craquelure past hij slechts daar toe, waar de lap dit vraagt. Over 't algemeen zijn de kleuren puur en met juist accent geplaatst, de combinaties zijn gedurfd doch altijd beschaafd. De vormgeving is naar mijn meening niet steeds evenredig aan de voortreffelijke coloristische eigenschappen.

Men zou deze vooral vloeiender en grootscher willen. Wel is door het in elkander schuiven van blokmotieven een somtijds krachtige bouw verkregen — hetgeen zeker in den geest des tijds past — doch ik kan niet ontkomen aan den indruk, dat het ornament soms te weinig geïnspireerd is.

De batikker zelf geeft dit in zekeren zin wel toe, met dien verstande echter, dat, behoudens de zoo-even genoemde bouwende structuur, de kleur voor hem — den vroegeren schilder — hoofdzaak is. Echter, „niet de kunstvaardigheid waarmee het gemaakt is, maar de gezindheid waaruit het ontstaan is kenmerkt een kunstwerk,” zegt Just Havelaar. Als zoodanig beschouwd zijn deze batiks van Otto van Tussenbroek inderdaad meer dan een subjectief uitspreken van louter eigen aesthetische bestrevingen. Zijn doeken zullen — als ik mij niet vergis — een nieuwe phase in de ontwikkeling van de hollandsche batik gaan beteekenen, waardoor deze nog dikwijls onderschatte en veel te veel misbruikte techniek langzamerhand de beteekenis zal krijgen, welke zij verdient.

A. VAN DER BOOM.

ADOLPHE WILLETTE. †

Met Willette is een der laatst overgebleven figuren van het oude Montmartre-gilde heen gegaan. Willette, verpersoonlijkt door den eeuwig